

2009 ve 2015 Hayat Bilgisi Programlarının Çokkültürlü Eğitim Bağlamında Karşılaştırılması

Cüneyt AKAR¹, Ahmet KEYVANOĞLU²

Geliş Tarihi: 07.06.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 90.08.2016

ÖZ

Bu çalışma çokkültürlü eğitim anlayışının 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan Hayat Bilgisi programlarında ne ölçüde yer aldığı belirlenmesi ve karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Doküman olarak Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi dersi öğretim programları ele alınmıştır. Programda yer alan kazanımlardan doğrudan ve dolaylı çokkültürlülükle ilgili kazanımların süre/ders saati açısından yüzdeleri verilmiştir. Etkinliklere yönelik bulgular ise toplam kazanım sayılarına göre oranlanmıştır. Elde edilen bulgular tablo haline getirilerek sunulmuştur. 2009 yılında yayınlanan programda yer alan 292 kazanımın 15'inde çokkültürlü eğitim anlayışına uygun kazanım tespit edilmiştir. 2015 yılında ise 146 kazanımın 6'sında çokkültürlü eğitime yer verilmiştir. Programlarda yer alan etkinlikler açısından incelendiğinde 2009 yılında yayınlanan programda çokkültürlü eğitim anlayışına yer verilen 15 kazanımın 11'inde çokkültürlülüğe uygun etkinlik yer almıştır. 2015 yılında yayınlanan programda ise etkinliklere yer verilmemiştir. 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programında çokkültürlü eğitim anlayışına gereken önemin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Hayat Bilgisi, Eğitim Programı, Çokkültürlülük, Çokkültürlü Eğitim.

A Comparison of 2009 and 2015 Life Studies Curriculum in Context of Multicultural Education

ABSTRACT

This study aims to determine to extent what understanding of multicultural education incorporated into Life science curriculum set forward in 2009 and 2015 years and to compare both of them. In order to obtain findings towards purpose stated above, documen analysis in qualitative research methods was used. Attainments about multicultural education in Life science curriculum have been examined and hours/percent of attainments have been included. The data about activities have been considered in terms of total number of attainments of 292 attainments in 2009 life science curriculum, 15 attainments are appropriate for the understanding of multicultural education. Also, there are 6 attainments including multiculturalism of 146 in 2015 curriculum. When it comes to activities in curriculum, especially in 2009 curriculum, from 15 attainments regarded as suitable to multiculturalism, 11 attainments have activities appropriate for multiculturalism. But, there are no activities about it in 2015 curriculum. Consequently, it has been not emphasized sufficiently on multiculturalism 2009 and 2015 curriculum.

¹ Yrd.Doç.Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: akarcuneyt@gmail.com.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi SBE, Sınıf Öğretmenliği, e-posta: ahmetalperen91@gmail.com.

Keywords: Life Science, Curriculum, Multiculturalism, Multicultural education

GİRİŞ

Kültür kavramı sosyal antropoloji, sosyal psikoloji, tarih, sosyoloji ve etnoloji gibi sosyal bilimlerin ortak olarak ele aldıkları bir konudur (Arslanoğlu, 2001). Kültür kavramı, ilk olarak 1793 yılında basılan bir Alman sözlüğünde yer almıştır (Moles, 1983; akt. Demir, 2012). Latince bir kelime olan kültür, toprağı tarıma hazır hale getirmek anlamına gelir. Bu nedenle Cumhuriyet döneminde bir dönem kültür kavramı için “ekin” kelimesi kullanılmıştır (Arslanoğlu, 2001).

Kültür bir yaşam biçimi olduğundan kültür kavramının anlatımı yalın bir halde yapılması güçtür (Ültanır, 2003; Gencer, 2011). Bu nedenle kültür kavramının çok çeşitli tanımları bulunmaktadır. Tylor'a göre kültür, bilgileri, inançları, sanatı, hukuku, morali, töreleri, kişinin toplumdaki edindiği bütün istidat ve alışkanlıkları içeren karmaşık bütündür (Soysal,1985:236). Guiso, Sapienza ve Zingales'a göre (2006) kültür, etnik, dini ve sosyal grupların nesilden nesile değişmeden ilettiği geleneksel inanç ve değerlerdir. Ertürk (1998) kültürü, insanların birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşimlerinin, örgütlülük ve birikim ürünleri olarak tanımlarken, Erden ve Akman'a göre (2002) kültür, bir grubun ortak tutumları, davranışları ve değerlerinin bir bütünüdür. Peterson (1991) kültürü ırk, uyruk, etnik köken, dil ve din gibi etnografik değişkenlerin yanı sıra yaş, cinsiyet ve yaşanan yer gibi demografik değişkenler sosyal, eğitim ve ekonomik gibi statüye ilişkin değişkenler; resmi ve gayri resmi ilişkileri de kapsayacak şekilde tanımlamaktadır. Bir başka tanımda Duverger (2004) kültürü, bir insan topluluğundan beklenen davranışları tayin eden rolleri oluşturan, düzenlenmiş davranışlar, düşünceler ve duyuşlar bütünü olarak tanımlamıştır. Göngör (1986:15), kültürü, bir inançlar, bilgiler, hisler ve heyecanlar bütünü olarak açıklarken, Öztuna'ya göre (1977; akt. Arslanoğlu, 2001) kültür, bir milletin hayatının maddi olmayan taraflarının toplamıdır ve bir milletin sanatı, örf ve âdetlerinin, düşünce ve inançlarının, anlayış ve davranışlarının toplamı o milletin kültürüdür. Ülken'e (1948:7) göre ise kültür, milletin içinde bulunduğu medeniyet şartlarına göre yarattığı bütün dil, ilim, sanat, felsefe, örf ve âdetler ve bunların toplamıdır. Topçu (1961) ise kültürü bir toplumun tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümlerinin bütünü olarak tanımlamıştır.

Kültür kavramının içerisinde, toplum birey ilişkisi ön plandadır. Toplumun bireye kazandırdıkları, toplumda bireylerin yaşam biçimleri, bireyin düşünce kalıbında topluma karşı ön yargıları, fikirleri, davranışları gibi birçok özelliği bulundurmaktadır.

Nerede bir toplum hayatı varsa, orada bir kültür doğmuştur (Topçuoğlu, 1975; akt. Arslanoğlu, 2001). Bu nedenle her toplumun oluşturduğu bir kültürden söz edilebilir. Bu da kültürel farklılıkları ortaya çıkarır. Kültürel farklılıklar, kişiler

arası etkileşimi önemli derecede etkilemektedir. Günümüzde toplumlar arası etkileşim çok artmıştır. Bu noktada özellikle nüfus hareketliliğinin yoğun olması önemli bir faktördür. Türkiye’de köy, kasaba veya farklı bölgelerden şartları daha iyi olan şehir veya bölgelere yoğun göçler yaşanmaktadır. Bu durum üzerinde durulması gereken çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Çünkü Türkiye görece büyük bir ülkedir ve çeşitli sosyo-ekonomik, etnik ve dini yapıları barındıran kalabalık bir nüfusa sahiptir. Bu anlamda Türkiye çokkültürlü bir toplumdur.

Çokkültürlülük

Çokkültürlülük; yaş, dil, din, ırk, eğitim, sosyal statü, sınıf farklılığı, etnik köken, engel durumu, cinsellik, kültürel özellik ve diğer kültürlerin değerlerinin farkına vararak bir arada yaşanmasıdır (Demircioğlu ve Özdemir, 2014; Karaçam ve Koca, 2012). Çokkültürlülük kavramının alt bileşenleri incelendiğinde geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülmektedir. Çokkültürlülük, farklı kültürlerin bir arada bulunmasına, kültürel çeşitliliğin sağlanmasına ve kültürlerin birbirleriyle etkileşim halinde olmasına denir. Kültürlerin birer kültür olmak bakımından farklılıklarının olabileceğine ancak birbirlerine karşı üstünlüklerinin olmadığı, eşit karşılanması gerektiği ve her kültürün birer zenginlik olarak yüceltilmesi gerektiğine dayanır (İyi, 2003; Polat, 2012).

Çokkültürlülük, birçok farklı disiplinleri içinde barındıran, sosyal alandan felsefeye, siyasetten eğitime kadar birçok alanın konusu olan bir kavramdır. Çokkültürlülük yaş, cinsel yönelim, engelli olma, sosyal sınıf, etnik köken, din, dil ve kültürel özelliklerin bir arada yaşanmasıdır (APA, 2002). Ergil (1995)’e göre çokkültürlülük kavramının temelini demokrasi, laiklik ve çoğulculuk oluşturmaktadır. Çokkültürlü eğitimin oluşum sürecine baktığımız da, ülkeler arası göç dalgaları sebebiyle farklı etnik grupların aynı topraklar üzerinde yaşamlarını devam ettirmeye başlamış olmalarının etkili olduğu görülmektedir (Aksoy, 2012). Bu nedenle eğitim de birçok sıkıntı ortaya çıkmıştır. Bu sıkıntılara çözüm bulmak amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda her insanın eğitimden eşit derecede faydalanmasını sağlayacak çokkültürlü eğitim kavramı gelişmiştir. (Cırık, 2008). Bugün, dünyanın farklı yerlerindeki eğitimciler, çokkültürlü eğitimi göçmenlerde dâhil olmak üzere kendi dışlanmış öğrencilerine daha iyi hizmet sunabilmek için kullanmaktadır (Banks, 1993 & 2007; Park, Watson, 2011; Ahn, 2013).

Çokkültürlülüğün olumlu olduğunu savunanlara karşılık, birey ve toplumlar arasında bölünmeye, farklılaşmaya ve ötekileştirmeye neden olabileceğini belirten görüşler de vardır. Bu düşüncede olanlar çokkültürlülüğün birleştirici bir güç olamayacağını, tam tersine insanları ve toplum kesimlerini ayrıştıracağını savunmaktadırlar (Polat ve Kılıç, 2013). Çokkültürlülük karşıtlarına göre çokkültürlülük politikası insanları bir ulus olarak birleştirmek yerine, kendi kategorilerinde tanımlayarak bölmektedir. Bu durum bütünleşmeyi olanaksızlaştırmakla kalmayıp, siyaset, kültür ve medeniyetin sonu anlamına da gelmektedir (Altınbaş, 2006; Akt. Başbay ve Bektaş, 2009,s.34). Çokkültürlü

eğitimi savunanlar ise, tüm öğrencilerin etnik kökenleri, dilleri, dinleri, cinsiyetleri, kültürel geçmişleri, sosyal ekonomik statüleri hatta cinsel tercihlerini dikkate alınmaksızın fırsat eşitliğine sahip bir okul ve eğitim ortamı sağlanması gerektiğini belirtmektedirler.

Batı dünyasında yapılan bu tartışmaların Türkiye'de de olması kaçınılmazdır. Bu noktada bir görüşe kategorik olarak karşı olmak doğru değildir. Ortaya çıkabilecek olumsuzluklara ilişkin eleştiriler göz önünde bulundurulmalı ve bu çerçevede ülkenin eğitim ihtiyaçlarına göre bir yaklaşım tercih edilmelidir. Normal koşullar altında Türkiye'de farklı kültürel unsurların birbirleriyle ciddi bir sorunu oldukları söylenemez. Bununla birlikte Batı dünyasının, özellikle egemen olmak istedikleri coğrafyalara yönelik ülkelerde yaşayan farklı dini veya etnik unsurları ayırtırmaya dönük politikaları olduğu bilinmektedir. Bu noktada Batı karşıtı olmak ve buna göre tepkisel yaklaşımlar göstermek doğru değildir. Ancak Batı'nın zaman zaman farklı olmayı hümanist görünümü ve çoğulcu demokratik anlayışın güzel bir parçasıymış gibi sunan ama altında etnik, mezhepsel farklılıkları ayırtırmayı amaçlayan bazı yaklaşımlarının farkında olunması yararlı olacaktır. Diğer yandan Türkiye'de siyasi iktidar mücadelesinin sağlıklı bir zemine oturtulamamış olduğu açıktır. Bu durumun toplumda gerçekte var olmayan fakat psikolojik ve yapay bir ayrışmayı beslediğini de dikkate almak gerekir.

Türkiye her ne kadar farklı kültürleri barındırsa da, Osmanlı bakiyesi olmanın sağladığı bir ayrıcalıkla, farklı kültürel özellikleri kendine mal etme özelliğine sahip nadir toplumlardan biridir. Bunun en güzel örneklerini düğünlerde veya çeşitli kutlama veya eğlence türü etkinliklerde görebiliriz. Türkiye'de insanların düğün veya eğlencelerde ülkenin her yöresinden oyun havalalarının eşliğinde eğlendiklerini görmek sıradan bir durumdur. Örneğin bir düğün veya eğlenceye genellikle İç Anadolu kültürüne özgü "misket" veya "fidayda" gibi oyun havalalarıyla başlanır, aynı eğlencenin bir bölümünde Ege'ye özgü "harmandalı" yerine göre Akdeniz ve Karadeniz türküleri çalınarak devam edilir. Trakya'nın "Roman Havası" ve Arap "oryantal müziği" de mutlaka eğlencelerde yer alır. Genellikle eğlence Doğu ve Güneydoğu'ya özgü bir halayla sonlanır. Bazı eğlencelerde Kafkas ve Balkan müziklerinin de yer aldığı görülebilir. Buna benzer durumlar çoğaltılabilir. Bu ve benzeri örnekler Osmanlı bakiyesi olan diğer ülkelerin hiçbirinde bu haliyle gözlenemez. Bu gözlem esasen ülkemizde insanların, diğer bölgeleri ve kültürlerini sahiplendiklerinin, kendilerine ait olarak gördüklerinin en açık kanıtıdır. Bu nedendir ki çok kültürlülük kavramının içi, Türkiye'de toplumun hemen her kademesinin binlerce yıldır iç içe geçtiği, bize özgü olan değerler ile doldurulmalı, yapay olan ayrışmayı ve "öteki" olmayı değil, doğal olanı, yani "biz" olmayı pekiştirme üzerine temellendirilmelidir.

Çokkültürlü Eğitim

Çokkültürlü eğitimin öncülerinden Banks'a göre (1977) çokkültürlü eğitim etnik köken, ırk, dil, din, cinsiyet, vb gibi kültürel özelliklere bağlı farklılıkların

olduğu toplumlarda; önyargı, kimlik çatışması, güç çekişmelerini azaltmak için, toplumun farklı beklentilerine cevap veren eğitim politikalarının ve okul uygulamalarının eğitime yansımaları olarak tanımlanmıştır (akt. Polat, 2009). Bu bağlamda çokkültürlü eğitim, "sosyo- ekonomik veya kültürel özelliklerinden dolayı uyum sorunu yaşayan veya gruptan dışlanan çocukların kaynaştırılması ve birbirlerine karşı aidiyet duygusunun kazandırılması için yapılan eğitim faaliyetleridir" şeklinde tanımlanabilir.

Ülkelerin sosyo-kültürel yapılarına uygun modeller geliştirildiğinde çokkültürlü eğitim, eğitimi etnikleştirmek yerine kültürleri ortak bir insanlık sermayesi haline getirmek; insanlara ve kültürlere saygıyı artırmak; eğitimde eşitlik sağlamak, sosyal ve kültürel anlamayı artırmak; eleştirel düşünme becerisi geliştirmek; önyargıları azaltmak gibi önemli eğitimsel işlevleri dolayısıyla ulusal birliğe, toplumsal barışa ve demokrasi kültürüne önemli katkı sağlar (Yazıcı, Başol ve Toprak, 2009). Dolayısı ile ülkemizde de bu alanda çalışmaların yapılması kaçınılmaz görülmektedir. 2005 yılında uygulamaya konulan eğitim programlarının geçmiş programlara kıyasla bu görüşe daha uygun olduğu söylenebilir. İlkokullar için hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders programlarında konuyla ilgili kazanım ve etkinliklerin yer alması buna örnek gösterilebilir (MEB, 2005& 2015; Acun, Akar, Demir ve Göz, 2010). Yenilenen programlar bireysel özneliği temele alan yapılandırmacı yaklaşımı benimseyerek çokkültürlü eğitim uygulamaları için daha fazla fırsat sağlamaktadır. Öğretmenler okulda çokkültürlü eğitimin liderliğini üstlenerek, öğrenciyi merkeze alan ve temelinde sosyal adalet anlayışını taşıyan evrensel ve kültürel değerlere saygı duyan ön yargısız bireyler yetiştirmelidir (Tay ve Baş, 2015). Doğal olarak böyle bir eğitimin verilmesinde öğretmenin sahip olduğu bilgi, beceri ve donanımı önem taşımaktadır.

Ülkemizde öğrencilerin çeşitli sebeplerden dolayı, özellikle alt sosyo-ekonomik gruptan gelen öğrencileri aralarına almak istemedikleri ve onları dışladıkları görülebilmektedir. Bu soruna yönelik özel bir çaba gösterilmesi, bu öğrencilerin okula ve sınıfa aidiyet duygusunun kazandırılması ve sınıfla kaynaştırılmaları gerekir. Dolayısıyla bu sorunlar için eğitim programlarında özel bir planlama yapılmasına gerek vardır.

Literatür incelendiğinde çokkültürlülükle ilgili çalışmaların daha çok okul müdürleri, öğretmen, öğretmen adayları ve öğretim elemanları üzerine yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda okul müdürlerinin (Polat, 2012), öğretmenlerin (Toprak, 2008; Yazıcı ve diğerleri, 2009; Söylemez ve Kaya, 2014), öğretmen adaylarının (Polat, 2009; Anıl ve Yavuz, 2010; Çoban ve Diğerleri, 2010) ve öğretim elemanlarının (Demir, 2012) çok kültürlülükle ilgili olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Ancak eğitim programlarının detaylı bir şekilde incelenmesine yönelik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Literatür incelendiğinde sadece Keskin ve Yaman (2014) tarafından çokkültürlü eğitim anlayışının Sosyal Bilgiler programında ne derecede yer aldığına ilişkin kapsamlı bir çalışma yapıldığı görülmektedir. Ancak değer kazanımının temelini

atılmasında çok önemli olan 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi dersine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu bağlamda çalışma çokkültürlü eğitim anlayışının 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan Hayat Bilgisi programlarında ne ölçüde yer aldığı belirlenmesi ve karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Çalışmadan elde edilecek bulguların alana, ilgili birimlere ve araştırmacılara yarar sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden *doküman analizi* kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmadaki bulgular Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Bulgular elde edilirken Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf programlarında yer alan kazanımlar ve etkinlikler tek tek incelenmiş ve kazanımlardan ve bu kazanımlara bağlı etkinliklerden doğrudan çokkültürlülükle ilgili olanlar tespit edilmiştir. Elde edilen veriler tablolaştırılmıştır. Tablo oluşturulurken her sınıf düzeyi için toplam kazanım sayıları ve çokkültürlülükle ilgili kazanım sayılarının süre/ders saati açısından yüzdeleri verilmiştir. Etkinliklere ilişkin tablo oluşturulurken ise her sınıf düzeyi için toplam kazanım sayıları verilmiş, bu kazanımlara ilişkin etkinlikler oranlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde 2009 ve 2015 yıllarına ait 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programlarında yapılan değişiklikler genel hatlarıyla maddeler halinde verilmiştir. Ardından programlarda yer alan tema ve kazanımların içerisinde çokkültürlü eğitim ile ilgili olanların sayıları ve oranları sırasıyla tablolar halinde verilmiştir ve karşılaştırılmıştır. 2009 programına ilişkin konuyla ilgili etkinlikler verilmiş ancak 2015 programı için etkinlikler henüz yayınlanmadığından bu programa ilişkin etkinliklere yer verilememiştir.

1. 2009 ve 2015 Programlarının Genel Hatlarıyla Karşılaştırılması

2009 ve 2015 yıllarında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan Hayat Bilgisi programları vizyon, program yaklaşımı, hedefler, kazanımlar, içerik, öğrenme alanları, üniteler, beceriler, değerler, ara disiplinler, belirli gün ve haftalar, Atatürkçülük konuları ve ders saatleri boyutlarıyla incelendiğinde belirtilen programlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar kısaca şöyle özetlenebilir:

- 2009 ve 2015 yılında yayınlanan programlarının ikisinde de programın vizyonuna yer verilmiştir.
- 2009 programında çocuğu merkeze alan ve dört diğer yaklaşım yer alırken, 2015 yılında sadece ünite temelli yaklaşım ifadesine yer verilmiştir.

- 2009 ve 2015 programlarının ortak hedefi “*Türk Milli Eğitim'in Genel Amaçları*” olarak belirlenmiş, 2015 programında 14 farklı amacın yanında her ünite içerisinde kazandırılmak istenen amaçlar olduğuna saptanmıştır.
- 2009 yılında yayınlanan programda 292 kazanım yer alırken, 2015 yılında yayınlanan programda 146 kazanıma yer verilmiştir.
- 2009 yılında “*birey, toplum, doğa*” öğrenme alanlarından bahsedilirken, 2015 programında öğrenme alanlarına yer verilmemiştir.
- 2009 programında 3 tema bulunurken, 2015 programında 6 ünite yer almaktadır.
- 2009 programında 45 beceri yer almaktayken, 2015 programında 22 beceriye yer verilmiştir. Bu becerilerin 5'i yeni programla birlikte gelmiştir.
- 2009 yılında 15 değer programda bulunmaktayken, 2015 yılında yayınlanan programda 20 değere yer verilmiştir.
- 2009 yılında yayınlanan programda belirli gün ve haftalara her sınıf düzeyinde yer verilmişken, 2015 yılındaki programda “*Öğretmen, öğretim programında yer alan bazı kazanımları belirli gün ve haftalara denk gelen zaman dilimlerinde işlemelidir.*” ibaresine yer verilmiştir.
- 2009 programında ise 8 ara disiplin yer almaktayken, 2015 programında ara disiplinlere yer verilmemiştir.
- 2009 yılında yayınlanan programda Atatürkçülük konuları mevcut kazanımlarla ilişkilendirilirken, 2015 yılında Atatürkçülük konularına bir başlık olarak yer verilmemiştir. Bunun yerine sınıf düzeylerinde birer kazanıma yer verilmiştir.
- 2009 programında toplam 540 ders saati yer alırken, 2015 yılındaki programda 392 ders saati yer almaktadır.

Özetle 2015 programının 2009 programına göre daha sadeleştirildiği, ders süresinin düşürüldüğü, kazanım ve beceri sayılarının yaklaşık yarı yarıya azaltıldığı, değer sayısının ise 2015 programında artırıldığı söylenebilir.

2. 2009 ve 2015 Programlarında Yer Alan Kazanımların Çokkültürlü Eğitim Anlayışı açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde iki programın çokkültürlü eğitim anlayışını yansıtan tema, kazanım ve ders süreleri açısından karşılaştırılmasına yönelik bulgular tablolar halinde verilmiştir. Bu aşamada her sınıf düzeyi için önce 2009 programında yer alan tema, kazanım ve ders saatleri ve oranları verilmiş ardından aynı sınıf düzeyi için 2015 programına ilişkin bulgular verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. 2009 Programında 1. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Tema	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
Okul Heyecanım	41	86	46	3	7	4
Benim Eşsiz Yuvam	29	60	22	-	-	-
Dün, Bugün, Yarın	16	34	22	-	-	-
Toplam	86	180	100	3	7	4

Kaynak: MEB, 2009

2009 yılında yayınlanan birinci sınıf Hayat Bilgisi programındaki kazanımlar incelendiğinde, “Okul Heyecanım” temasında yer alan 41 kazanımın 3 tanesi çokkültürlü eğitimle ilişkili olduğu görülmektedir. Birinci sınıf düzeyindeki çokkültürlülüğe yer verilen “Okulda ve sınıfta demokrasi kültürünün gerektirdiği davranışları gözlemler” ve “Okuldaki ve sınıftaki seçim çalışmalarına katılarak demokrasi kültürünün gerektirdiği davranışları sergiler” (11 ve 12. kazanımlar) kazanımları demokrasi kültürüyle ve dolayısıyla da çokkültürlülükle ilişkilidir. “Arkadaşları ile benzer ve farklı yönlerini fark eder” (18. kazanım) kazanımı ise doğrudan çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilgilidir. Yukarıdaki tabloda belirtildiği gibi “Okul Heyecanım” teması 86 ders saati (% 46) sürmekte olup, bu sürenin 7 ders saati (% 4) çokkültürlü kazanımlara aittir. Birinci sınıf hayat bilgisi programında Tablo 1’de yer verildiği gibi “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temalarında çokkültürlü eğitim anlayışını içeren kazanım bulunmamaktadır.

Tablo 2. 2015 Programında 1. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Ünite Adı	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
Ben Ve Okulum	14	28	19,44	1	2	1
Ailem Ve Evim	6	20	13,90	-	-	-
Sağlıklı Hayat	12	28	19,44	-	-	-
Güvenli Hayat	7	24	16,67	-	-	-
Ülkemi Seviyorum	7	16	11,11	-	-	-
Doğa Ve Çevre	8	28	19,44	-	-	-
Toplam	54	144	100	1	2	1

Kaynak: MEB, 2015

2015 yılında yayınlanan program incelendiğinde ise 54 kazanımın 1 tanesinde çokkültürlü eğitim anlayışını benimseyen kazanım yer almaktadır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi birinci sınıf düzeyi 6 üniteden oluşmakta ve 5 ünitesinde çokkültürlü eğitim anlayışına yer verilmemektedir. Çokkültürlü eğitim anlayışının yer aldığı tek ünite olan “Ben ve Okulum” ünitesi 28 ders saati (%19,44) olup, 2 ders saati (%1) çokkültürlü eğitim anlayışına uygundur. Son

yayınlanan programda 1. sınıf düzeyinde yer alan tek kazanım ise “*Bireysel farklılıklara saygı duyar*” (14. Kazanım) kazanımıdır.

Tablo 3. 2009 Programında 2. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Tema	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
Okul Heyecanım	34	65	36	2	3	2
Benim Eşsiz Yuvam	37	70	39	-	-	-
Dün, Bugün, Yarın	24	45	25	1	2	1
Toplam	95	180	100	3	5	3

Kaynak: MEB, 2009

Tablo 3 incelendiğinde ikinci sınıf düzeyinde “*Okul Heyecanım*” temasında yer alan 34 kazanımın 2 tanesi çokkültürlü eğitimle ilgilidir. “*Okulundaki ve sınıfındaki seçim çalışmalarına katılarak demokrasi kültürüne katkıda bulunur*” (6. kazanım) kazanımı demokrasi kültürüyle ilişkili olup, dolaylı olarak çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Aynı tema içerisinde yer alan “*Arkadaşları ile farklılıklarının doğal olduğunu kabul eder*” (14. kazanım) kazanımı doğrudan çokkültürlü eğitimle ilişkilidir. Bu tema içerisinde yer alan 65 ders saatinin (%36), 3 ders saati (%2) çokkültürlü kazanımlara aittir. 2009 yılında yayınlanan ikinci sınıf Hayat Bilgisi programında yer alan “*Dün, Bugün, Yarın*” temasında yer alan 24 kazanımdan 1 tanesi çokkültürlü eğitim anlayışıyla bağlantılıdır. Belirtilen temadaki “*Farklı ülkelerdeki çocukların beslenme, giyim ve oyun tarzlarındaki değişiklikleri araştırır ve sunar*” (6. kazanım) kazanımı çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımın temadaki 45 ders saatinin (%25) 2 ders saati çokkültürlü kazanımlara aittir. Belirtilen iki temanın toplam ders saati 110 (%61) olup, çokkültürlü eğitim anlayışına ilişkin ders saati sayısı 5 ders saatini (%3) kapsamaktadır. İkinci sınıf hayat bilgisi programında 37 kazanımı olan “*Benim Eşsiz Yuvam*” temasında çokkültürlü eğitim anlayışını içeren kazanıma rastlanmamıştır.

Tablo 4. 2015 Programında 2. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Ünite Adı	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
Ben Ve Okulum	11	24	16,6	1	2	1
Ailem Ve Evim	6	20	13,9	-	-	-
Sağlıklı Hayat	7	28	19,4	-	-	-
Güvenli Hayat	8	28	19,4	-	-	-
Ülkemi Seviyorum	7	16	11,1	1	2	1
Doğa Ve Çevre	10	28	19,4	-	-	-
Toplam	49	144	100	2	4	2

Kaynak: MEB, 2015

2015 yılında yayınlanan 2. sınıf hayat bilgisi programı çokkültürlü eğitim anlayışı kapsamında incelendiğinde “*Ben ve Okulum*” ünitesinde yer alan 11 kazanımdan 1 tanesinin çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilgili olduğu görülmektedir. “*Bireysel Farklılıklara Saygı Duyar*” (2. Kazanım) kazanımı için öngörülen süre saati 2 ders saati olup, tüm programa oranı %1 değerindedir. 2. Sınıf programında çokkültürlü eğitim anlayışına yer verilen bir diğer ünite ise “*Ülkemi Seviyorum*”dur. Bu üniteye yer alan “*Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerine örnekler verir*” (1. Kazanım) kazanımı için öngörülen süre saati 2 ders saati olup, tüm programa oranı %1 değerindedir. 2015 yılında yayınlanan Hayat Bilgisi programı incelendiğinde “*Ailem ve Evim, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Doğa ve Çevre*” ünitelerinde çokkültürlü eğitim anlayışını benimseyen kazanıma rastlanmamıştır. 2. sınıf Hayat Bilgisi programında yer alan 49 kazanımın 2’sinde çokkültürlü eğitim anlayışına yer verilmiştir. Bu kazanımların süresi, 2. sınıf için öngörülen 144 ders saatinin, 4 ders saatini (%2) kapsamaktadır.

Tablo 5. 2009 Programında 3. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Tema	Kazanım Sayısı	Genel			Çokkültürlülük		
		Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	
Okul Heyecanım	34	55	31	3	5	3	
Benim Eşsiz Yuvam	45	73	41	6	7	4	
Dün, Bugün, Yarın	32	62	28	-	-	-	
Toplam	111	180	100	9	12	7	

Kaynak: MEB, 2009

2009 3. sınıf Hayat Bilgisi programının “*Okul Heyecanım*” temasında yer alan 34 kazanımın 3 tanesi çokkültürlü eğitimle ilgilidir. Bu kazanımlar; “*Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder*”, “*Arkadaş seçerken ve kişisel tercihlerde bulunurken olumlu değerleri gözetir*” ve “*Başkalarının duyarlılıklarına saygı göstererek kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini ifade eder*” (2, 3 ve 6. kazanımlar) olarak tespit edilmiştir. Belirtilen temadaki 55 ders saatinin (%31) 5 ders saati (%3) çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilişkilidir. Üçüncü sınıf Hayat Bilgisi programında yer alan “*Benim Eşsiz Yuvam*” temasında 45 kazanım vardır. Bu kazanımların 6 tanesinde çokkültürlü eğitime yer verilmiştir. Tespit edilen kazanımlar; “*Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörüyle yaklaşır*”, “*Kendi ailesi ile diğer aileleri karşılaştırarak, aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder*”, “*Farklı sosyal ve ekonomik gruplara mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır*”, “*Ailesinde ve çevresinde (akrabaları, komşuları vb.) birbirlerinin haklarına ne ölçüde saygı gösterildiğini gözlemler*”, “*Bir evin farklı işlevlere sahip bölümleri ile ülkenin farklı özelliklere sahip yerleri arasında bir benzerlik görür; evin bütünlüğü ile Türkiye’nin bütünlüğü arasında bağlantı kurar*” ve “*Aralarındaki benzerliklere ve farklılıklara karşın bütün insanların aynı gezegeni paylaştıklarını fark ederek,*

daha iyi bir dünya yaratmak için her bireyin üzerine düşen görevler olduğunu kavrar” (8, 15, 16, 28, 42 ve 46. kazanımlar) çokkültürlü eğitimle ilişkilidir. Benim eşsiz yuvam teması eğitim-öğretim üçüncü sınıf programında 73 ders saati (%41) olarak yer almaktadır. Belirtilen ders saatinin 7’si (%4) çokkültürlü kazanımlara aittir. Her iki temada yer alan kazanımlarda çokkültürlülükle ilgili olan 9 kazanım vardır. Bu kazanımlar toplamda 128 ders saatinin yaklaşık olarak % 10’luk kısmını karşılayan 12 ders saatini kapsamaktadır. “*Dün, Bugün, Yarın*” temasındaki kazanımlar incelendiğinde çokkültürlü eğitim anlayışına uygun kazanım olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. 2015 Programında 3. Sınıfta Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Tema ve Kazanımlar

Ünite Adı	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
Ben Ve Okulum	6	20	18,5	3	10	9
Ailem Ve Evim	6	14	12,9	-	-	-
Sağlıklı Hayat	5	16	14,8	-	-	-
Güvenli Hayat	10	24	22,2	-	-	-
Ülkemi Seviyorum	9	16	14,8	-	-	-
Doğa Ve Çevre	7	18	15,7	-	-	-
Toplam	43	108	100	3	10	9

Kaynak: MEB, 2015

2015 yılında yayınlanan 3. sınıf Hayat Bilgisi programı incelendiğinde “*Ben ve Okulum*” ünitesinde yer alan 6 kazanımın 3’ü çokkültürlü eğitim anlayışıyla ilişkilidir. Bu kazanımlar “*Arkadaşlık ilişkilerinde temel değerleri kavrar, Bireysel farklılıklara saygı duyar ve Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder*” (4, 5 ve 6. Kazanım) olarak tespit edilmiştir. Belirtilen ünite için son yayınlanan programda önerile süre 20 ders saati (%18,5) olup, çokkültürlü eğitim anlayışına yer verilecek süre saati 10 ders saati (%9) dir. 3. sınıf Hayat Bilgisi programında yer alan 6 ünitenin 5’inde çokkültürlü eğitim anlayışını benimseyen herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır.

Tablo 7. 2009 Programında ve 2015 Programında Çokkültürlü Eğitime Yer Veren Kazanımların Genel Karşılaştırılması

Program	Genel			Çokkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oranı (%)
2009 (1.2.3 Sınıf Toplam)	292	540	100	15	24	5
2015 (1.2.3 Sınıf Toplam)	146	396	100	6	14	4

Kaynak: MEB, 2009; MEB, 2015

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan programlar incelendiğinde 2009 yılındaki Hayat Bilgisi programında 292 kazanım yer alırken 2015 yılındaki programda 146 kazanım yer almaktadır.

Kazanım sayılarıyla birlikte ders saatinde de azalma olduğu görülmektedir. Yayınlanan programlardaki kazanımlar çökkültürlü eğitim anlayışına göre incelendiğinde 2009 yılında yayınlanan programda 15 kazanım (%5), 2015 yılında yayınlanan programda 6 kazanım (%4) yer almaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda 2009 yılına göre 2015 yılında yayınlanan Hayat Bilgisi programında çökkültürlü eğitime daha az yer verildiği hem kazanım sayısı hem de oran açısından tespit edilmiştir.

3. 2009 ve 2015 Programlarında Çökkültürlü Eğitim Anlayışının Etkinliklerin Açısından Karşılaştırılması

2009 yılında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programı incelendiğinde kazanımların etkinliklerle kazandırıldığı görülmektedir. 1,2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programında kazanımlara uygun örnek etkinlikler verilmiştir. Bu aşamada programda yer alan etkinliklerin kazanımlar doğrultusunda çökkültürlü eğitim anlayışını ne ölçüde yansıttığı saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 8. 2009 Programında Tüm Sınıf Düzeylerinde Çökkültürlü Eğitime Yer Veren Etkinlikler

	Genel			Çökkültürlülük		
	Kazanım Sayısı	Etkinlik Sayısı	Oranı (%)	Kazanım Sayısı	Etkinlik Sayısı	Oranı (%)
1. Sınıf	86	81	94	3	1	33
2. Sınıf	95	89	94	3	2	66
3. Sınıf	111	99	89	9	8	89
Toplam	292	269	92	15	11	73

Kaynak: MEB, 2009

Tablo 8 incelendiğinde programda yer alan kazanımlara ilişkin etkinlik oranlarının tüm sınıf düzeylerinde yüksek olduğu verisine ulaşılmıştır. Programda her kazanıma uygun etkinlik yer almaktadır. Ancak bazı kazanımlar birbirleriyle ilişkili olduğu için yer yer etkinlikler birden fazla kazanımı kazandırma konusunda yeterli görülmüştür. Birinci sınıf düzeyindeki çökkültürlü eğitim anlayışını vurgulayan üç kazanıma ilişkin etkinlikler incelendiğinde “*Biz Farklıyız*” etkinliğinin çökkültürlü eğitim anlayışıyla ilişkilendirilebileceği belirlenmiştir. Bu etkinliğin içeriği “*Gazete ve dergilerden kestikleri insan resimlerini incelerler. Bu resimlerden vücutların bölümlerini keserek yapıstırurlar. Yeni bir tip oluştururlar. Oluşturdukları bu tipi tanırlar. İki gruplar hâlinde arkadaşlarının özelliklerini inceleyerek buldukları benzer ve farklı yönleri ifade ederler.*” şeklindedir.

İkinci sınıf düzeyindeki çökkültürlü eğitim anlayışını yansıtan üç kazanım incelendiğinde “*Akvaryumdaki Balıklar*” ve “*Ülkeler İçin Barış*” etkinlikleri çökkültürlü eğitim anlayışını içeriğinde barındırmaktadır. Bu etkinlikler “*İki akvaryum maketi hazırlanır. Birine farklı büyüklük ve renklerde balık resimleri konur. Diğerine de aynı büyüklük ve renkte balık resimleri konur. Akvaryumlar*

karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkların doğal olduğu ve yaşamı güzelleştirdiği vurgulanır.”, “Çeşitli ülkelerin isimlerinin yazılı olduğu kartlar kura ile öğrencilere dağıtılır. Her öğrenci seçtiği ülkenin özellikleri (beslenme, giyim, oyun tarzı) ile ilgili araştırma yaparak bulguların görsel yolla sunmaları istenir. Mümkünse seçtikleri ülkeye ait giysileri giyerler. Öğrenciler, birinci turda sırayla hangi ülkeyi temsil ettiklerini açıklarlar. ikinci turda tanıtımı yapılan ülkelerin beslenme giyim ve oyun tarzlarındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde konuşularak değişiklikleri fark etmeleri sağlanır.” şeklindedir.

Üçüncü sınıf düzeyindeki çokkültürlü eğitim anlayışını yansıtan kazanımlar incelendiğinde tüm kazanım etkinliklerinden sekizinin çokkültürlü eğitim anlayışını yansıttığı görülmektedir. Bu sekiz etkinlik “Ortak ve Farklı Yanlarımız, Arkadaş Ediniyorum, Başkalarına Saygılı Olmak, Kendi Yıldızını Bul, Senin Ailen İle Benim Ailem, Farklı Düşünüyoruz Ama Birbirimizi Seviyoruz, Hepimizin Hakları ve Sorumlulukları Var, Odalar Ülkesi” isimleriyle programda yer almaktadır. Bu etkinliklerden örneğin “Kendi Yıldızını Bul” etkinliğinin içeriği programda “Sınıftaki öğrenci sayısı kadar elma getirilir. Her öğrenciden bir elma seçmesi istenir. Elmalarını arkadaşlarının elmaları ile karşılaştırarak, elmaların farklılıklarını belirlemeleri söylenir. Elmalar tekrar torbaya konularak öğrencilerden kendi elmalarını bulmaları istenir. Ayırt edici ve farklı özelliklerin önemi vurgulanır. Öğretmen rehberliğinde elmalar ortadan enine kesilir. Öğrencilerin dikkati elmanın çekirdek yuvasına çekilir. Bunun bir yıldız benzediği fark ettirilir. Dış görünüşü nasıl olursa olsun her insanın da onu diğer insanlardan farklı kılan kişilik özelliğinin (yıldızının) olduğu açıklanır. Öğrencilerden kişilik özelliğini (yıldızını) söylemeleri istenir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda Atatürk’ün hangi kişilik özelliklerine sahip olduğu sorularak, geçmiş bilgileri hatırlatılır. Atatürk’ün insan sevgisini vurgulayan bir anısı öğrencilere okunur. Çeşitli sorularla Atatürk’ün kişilik özelliklerinden insan sevgisi sezdirilir. Bununla ilgili birkaç örnek açıklanır.” şeklinde yer almaktadır.

2015 yılında yayınlanan programında henüz etkinliklere yer verilmediği görülmüştür. Tay ve Baş (2015b), 2009 ve 2015 Hayat Bilgisi programlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında 2009 programında yer alan etkinlik örneklerinin 2015 programında terk edildiğini belirtmişlerdir. Bu bulgular çerçevesinde 2009 ve 2015 yılında yayınlanan 1,2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi programlarda yer alan etkinlikler birbirleriyle karşılaştırılmamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çokkültürlü eğitim anlayışının 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi programlarında ne ölçüde yer verildiğini tespit etmek amacıyla yapılmış bu çalışmada, 2009 yılında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programında çokkültürlü eğitim anlayışına uygun ders saati oranının % 5 olduğu, buna karşılık 2015 programında bu oranın % 4’e düştüğü görülmektedir. 2009 yılında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi

programında yer alan çökkültürlü eğitim anlayışını yansıtan 15 kazanımın 11'inde (% 73) bu anlayışa uygun etkinlik tasarlandığı görülmektedir. 2015 yılında yayınlanan programda ise henüz etkinliklere yer verilmediği görülmektedir. Sonuç olarak 2015 yıllarında yayınlanan 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi programında çökkültürlü eğitim anlayışına verilen önemin azaldığı ve bu anlamda konuya gerekli önemin verilmediği söylenebilir. Keskin ve Yaman (2014)'nın Sosyal Bilgiler programındaki çökkültürlülük anlayışına ilişkin çalışmalarında, çökkültürlü eğitimin sosyal bilgiler programında da istenilen seviye de olmadığına ulaşmışlardır. Bu sonuçlar çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Değer kazanımının temeli olarak kabul edilen Hayat Bilgisi programında çökkültürlü eğitim anlayışına daha fazla önem verilmesi gerekir. Özellikle köy, kasaba, farklı bölgelerden veya alt sosyo-ekonomik gruplardan gelen öğrencilerin yaşayabilecekleri sıkıntılara karşı özel olarak tasarlanmış kazanım ve etkinliklerin programda yer alması yararlı olacaktır. Bu uygulamaların sadece hayat bilgisi ve sosyal bilgiler programları için değil, programların bütününe yedirilmiş olarak yapılması ayrıca önem arz etmektedir. Örneğin Türkçe dersinde yöresel masallar, hikayeler, atasözleri-deyimler, ninniler vs. kullanılabilir. Müzik dersinde yöresel türküler, resim dersinde buna uygun resim çalışmaları, beden eğitimi dersinde yöresel oyunlar vs. şeklinde etkinlikler ile farklı yöresel ve kültürel unsurların güzellikleri sınıfa tanıtılırken, diğer yandan tüm bu farklılıkların “bize ait” olduğu vurgusu da yapılabilir. Böylece öğrencilerin birbirleriyle kaynaşmaları ve öğrencilerin hem yaşadıkları yerlere hem de birbirlerine karşı aidiyet duygusunu kazanmalarına katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acun, İ., Demir, M., Göz, L. (2010). Öğretmen Adaylarının Vatandaşlık Yeterlilikleri İle Eleştirel Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki, *Journal of Social Studies Education Research*, 1(1), 107-123
- Ahn, J. H., (2013), *Visualizing Race: Neoliberal Multiculturalism and the Struggle for Koreanness in Contemporary South Korean Television*, Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Texas at Austin.
- Açıkalın, M. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Çökkültürlü ve Küresel Eğitim. *İlköğretim Online*. C.9, S.3, ss.1226-1237.
- Anıl, D., Yavuz, G. (2010). Öğretmen Adayları İçin ÇökkültürlüEğitime Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlilik Ve Geçerlik Çalışması. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 1056-1062. ISBN: 978 605 364 104 9
- APA. (2002). Guidelines On Multicultural Education, Training, Research, Practice And Organizational Change For Psychologists. 19 Kasım 2012 tarihinde <http://www.apa.org/pi/multiculturalguidelines/homepage.html> adresinden alınmıştır.
- Arslanoğlu, İ. (2001). Kültür ve Medeniyet Kavramları, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 2001/15.

- Aykaç, N. (2011). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sinop İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*. C.19, S.1, ss. 113-126.
- Başbay, A., Bektaş, Y. (2009). Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*. Cilt 34, Sayı 152
- Cırık, D. (2008). Çokkültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S.34,ss. 27-40.
- Coşkun, M. K. (2012). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının ÇokkültürlüEğitime Yönelik Tutumları (İlahiyat-Eğitim DKAB Karşılaştırılması), *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S.34, ss. 33-44.
- Çoban, A. E., Karaman, N. G., Doğan, T. (2010). Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılıklara Yönelik Bakış Açılarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*. (10) 1.
- Demir, S. (2012).ÇokkültürlüEğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. C. 7, S.4, ss. 1453-1475.
- Demircioğlu, E. Özdemir, M. (2014) Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin ÇokkültürlüEğitime Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, C.15, S.1, ss.211-232.
- Duverger, M. (2004). *Siyaset Sosyolojisi* (Çev. Tekeli). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Erden, M., & Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ergil, D. (1995). Çok Kültürlülük ve Çok Dillilik. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, C.50, S.1, ss. 160-167.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Gencer, Z. (2011). ÇokkültürlüToplumlarda İletişim: Divriği Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. S. 1, ss.186-205.
- Guiso, L., Paola Sapienza, P. and Luigi Zingales, L. (2006). Does Culture Affect Economic Outcomes? *Journal of Economic Perspectives*. Volume 20, Number 2: 23-48
- Güngör, E. (1986). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, İstanbul: Ötügen Yayınevi.
- İyi, S. (2003). Çağdaş Açılımlarıyla Kültür Kavramı ve İoanna Kuçuradi. *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*. S. 1. ss. 22-35.
- Karaçam, M. Ş., Koca C. (2012). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlülük Farkındalıkları. *Spor Bilimler Dergisi*. C. 23, S. 3, ss. 89-103.
- Keskin, Y., Yaman, E. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ve Ders Kitaplarında Yeni Bir Paradigma: ÇokkültürlüEğitim. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. C.9, S. 2, ss.933-960.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- MEB. (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- MEB. (2015). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Park, G. C., Watson, S. L. (2011). Multicultural Education İn Korea. *Multicultural education*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ955928.pdf> adresinden 30.03.2016 tarihinde.
- Peterson, P. B. (1991). Multiculturalism as a Generic Approach to Counseling. *Journal of Counseling and Development*, 70, 6-12.
- Polat, S. (2012). Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S. 42, ss. 334-343.

- Polat, İ., Kılıç, E. (2013). Türkiye’de ÇokkültürlüEğitim ve ÇokkültürlüEğitimde Öğretmen Yeterlilikleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. C.10, S.1, ss. 352-372.
- Soysal, İ., (1985). İletişim İnkılabı ve Milli Kültür. *Erdem Dergisi*, 1(1).
- Tay, B., Baş, M. (2015a). ÇokkültürlüEğitim Anlayışı Temelli Öğrenme – Öğretme Yaklaşımı, G. Ekici, (Ed.), *Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-3*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları. (p. 73-74),
- Tay, B., Baş, M. (2015b). 2009 ve 2015 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.10, S.2, ss. 341-374.
- Topçu, N. (1961). *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Turan, M. (1994) *Kültür Değişimleri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Adana: Baki Kitabevi.
- Ülken, H. Z.(1948). *Millet ve Tarih Şuuru*, İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve Kültür İlişkisi Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. C. 23, S. 3, ss. 291-309.
- Ünlü, İ. (2012). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Kültür Algılarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. C. 13, S. 1, ss. 77-92.
- Yazıcı, S., Başol, G., Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin ÇokkültürlüEğitim Tutumları: Bir Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S. 37, ss. 229-242.
- Yeşil, S. (2009). Kültürel Farklıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zeka. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S. 16, ss. 100-131.

SUMMARY

Multicultural education is a reflection on education of educational policies and school practices responding to various expectations in order to decrease bias, identity conflicts, and power competitions at societies including cultural differences like ethnic orientation, race, language, religion, sex etc. (cited by Polat, 2009; Banks, 1977). In this context, multicultural education can be defined as ‘an inclusion of children have experienced difficulties in adaptation or isolated from groups and education activities performed to improve the sense of belonging in community.’

When models suitable to the socio-cultural structures of countries are developed, multicultural education have functions such as transforming cultures to a shared humanity capital instead of making education ethnic; increasing respect for people and cultures; providing with equity in education; enhancing the social and cultural understanding; developing critical thinking skills, and decreasing prejudices, so it contributes significantly to national unity, societal peace, and democracy culture (Yazıcı, Başol & Toprak, 2009). Therefore, it is inevitable to do studies on multiculturalism. 2005 practical curriculum has a heavily emphasis on multiculturalism compared to past curriculum studies. Thusly, as matter of fact that attainments and activities on multiculturalism in life studies and social studies curricula are included, it supports this statement above (MNA, 2005& 2015; Acun, Akar, Demir & Göz, 2010). Revised curriculum provides with more opportunities for multicultural education practices by adopting constructivist approach based on individual subjectivity. By undertaking multicultural leadership, teachers should train students with unprejudiced, respecting universal and cultural values, and adopting social justice (Tay & Baş, 2015). Ideally, teachers would have knowledge, skills, and proficiencies.

In Turkey, especially students from sub-group soci-economically have been alienated and excluded. It requires students to have gained sense of belonging to school and classroom and had an inclusion of classroom. So, it needs special attempt to solve these issues.

When literature revisited, studies on multiculturalism heavily have targeted school principles, teachers, preservice teachers, and academic staffs. These studies indicate that school principles (Polat, 2012), teachers (Toprak, 2008; Yazıcı et al., 2009; Söylemez & Kaya, 2014), pre-service teachers (Polat, 2009; Anıl & Yavuz, 2010; Çoban et al., 2010), and academic staffs (Demir, 2012) have positive opinions on multiculturalism. There are few studies examining elaboratively multiculturalism on curricula. Nonetheless, Keskin & Yaman (2014), examined that to what extent multicultural education understanding is incorporated into Social Studies Curriculum. However, we have not encountered any study toward 2.,3. Class Life Studies Curriculum which is significantly for the basis of values education.

In this context, we aimed to determine what extent attainments of multicultural education is included in 2009 and 2015 Life Studies Curricula and compare with them.

In study, document analysis one of qualitative research methods was employed (Yıldırım & Şimşek, 2008). The findings have been obtained through analyzing 1. 2., 3. class Life Studies Curricula proposed by the Commite of Curriculum Development. Obtaining the findings, we separely attainments and activities in these curricula. The tablo was created from the data. Total attainments for each class grade and percentiles for attainment / lesson hour about multiculturalism.

1. 2., 3. class Life Studies Curricula proposed by the Commite of Curriculum Development was examined by vision, curriculum approach, objectives, attainments, contents, learning areas, units, skills, values, interdisciplines, proper day and weeks, 'Kemalism' issues, and lesson hours. As a result of an examination, there are differences between 2009 and 2015 curricula. These differences can be summarized below.

- There is any vision of both curricula practiced in 2009 and 2015.
- 2009 curriculum have four other apporaches based on student while 2015 curriculum include only unite based approach.
- The shared objective of both curricula is determined as 'Turkish National Educational Objectives'. 2015 curriculum have 14 different objectives and also attainments in each unit.
- 2009 curriculum includes 292 attainments while 2015 curriculum has 146 attainments.
- 2009 curriculum mentions 'individual, society, nature' learning areas while 2015 curriculum no includes learning areas.
- 2009 curriculum have 3 themes while 2015 curriculum has 6 units.
- 2009 curriculum has 45 skills while 2015 includes 22 skills. 5 of these skills were constructed with new curriculum.
- There are 15 values in 2009 curriculum while there are 20 values in 2015 curriculum.
- 'Proper day and weeks' is included in 2009 curriculum for each grade while 2015 curriculum includes statement that teacher should teach some concepts in curriculum in times of 'Proper day and weeks'
- There are 8 interdisciplines in 2009 curriculum while interdiscipline is not included.
- In 2009 curriculum related 'Kemalism' issues with current attainments while 2015 curriculum has no include it as separate title.
- 2009 curriculum has total 540 lesson hours while 2015 curriculum has 392 lesson hours.

In sum, 2015 curriculum has been simplified by 2009 curriculum, in that lesson hours has been decreased, the number of attainment and skills in half has been reduced, the number of values has been increased.

In 2009 curriculum, for 1.2., 3. Life Studies curriculum, lesson hour rate is % 5, on the other hand, for 2015 curriculum, the rate is % 4 about multicultural education. in 1.2., 3. Life Studies curriculum, 11 (% 73) of 15 attainments reflect activities about understanding of multicultural education. 2015 curriculum has no activities. Resulty, 2015 curriculum give no place sufficiently on multicultural education

We recommend that it should be given an emphasis on multivcultural education in Life Studies curriculum which is accepted as the basis of values education. Especially, designing attainment and activities will be usefull for students from village, town, different regions or low socio economically groups. These practices not only incorporate into Life Studies and Social Studies curriculum, but also all curricula should be included. For example, In Turkis language course, stories, odds, idioms, songs etc. can be used. With activities such as local songs in music course,; suitable drawings studies in art, regional games in physical education course, different regional and cultural differences can be introduced to students and all these differences can be given to sense of belonging 'us'. As result, students have an interaction among them and the sense of belonging in region and community can be improved